

FIGYELŐ

Szépirodalom

JÓRY JUDIT:

Vetkőztetik a menyasszonyt *Képek egy regényből*

Megannyi női portré a világ arcképcsarnokában, s közülük számtalan Jóry Judit első kötetében: „Műugró lányok, fodrászlányok, kiszolgáló lányok, szomszéd lányok, úri lányok, lányok a püspöki palotából, lányok a nagyerdei kertvárosból, orvos lányok, körzeti orvos lányok, lányok Panni robogóval, lányok mezítláb és papucsban, repedtsarkúak és magas sarkúak, tanítónők, tanügyi copfosok, csinosak és csúnyák, úszómesterek barát női, a strandlovagok, a sötét, sportos férfiak barát női, a jó nők.”

Folytathatnánk a sort, az idézetet. De úgyis hiába vennénk fel a versenyt a jelenségek, a lehetőségek, az arcképek végtelenségével. S ebből a végtelenségből valami az elbeszélés megformált végességébe, szükség-szerű technikai lehatároltságába is át-sugárzik. Ezt teszi a művészet hatalma, az írói technika nem elhanyagol-

ható uralása. Az, hogy végeredményben „vérbeli regényről” van itt szó, hiába a szerénykedő (vagy éppenséggel *különlegestítő?*) alcím. A cím pedig bizony jelképesen értendő: a femina mint rögtöni „menyasszony”... Konvencionális? Inkább erőteljes, meggyőző, természetes. A női lét valami misztikus, megfoghatatlan dologként áll az előadásmód középpontjában. Ennek érzetét erősíti a személytelenség, amely egyrészt a narrátor véleményalkotásbeli tartózkodását

sejteti, másrészt általánosíthatóság lappang mögötte, szinte kinyilatkoztatásszerűen állítva az olvasó elé: ilyen maga a nő. „Levetkőztetve.”

Mégis, a befogadói folyamatnak éppen a személyesség válik a leginkább elengedhetetlen részévé,

hiszen az a nyíltság, kendőzetlen érzékiség, ahogyan az író a női létről beszél, igazi önvizsgálatra készlet. Barangolásra saját érzelmeink, a létről alkotott képzeink útvesztőjében.

A három, római számmal jelölt regényrész mindig ugyanúgy indul, és mintha mindig ugyanúgy is folytatódna... A körkörösség érzete

lengi be a textust. *A temetés és a tükör*, a *Még egyszer az elmozdult fotók szépségéről* és *Az életről és a halálról* című fejezetekedő írások egyformán tartalmazák ugyanazon mozzanatot a létezés–elmúlás gyönyörteljes, egyben fájdalmas kontrasztjával, valamint a dokumentálás megőrző–megmerevítő (el-/meghalasztó?) szépségével. És számos hasonló megfelelést lehetne felsorakoztatni az egyes részek további alfejezetei, passzusai, „képei” között. Minden egyes „kép” vagy mozzanat a nő mint olyan kivételének tekinthető, minden egyes papírra vetett betű csak erről a témáról szól. S ehhez a nőhöz olyan jelentéktelen természetességgel tartozik hozzá a férfi *mint olyan*, mint maga az őt elmaradhatatlanul körülengő érzékiség, életteljesség.

Látszatra kis igényű, többnyire kis terjedelemben rögzített benyomásokat követik egymást, ám valójában nagyszabású, legalábbis plasztikusra sikerült meseanyagok ezek, amelyek elénk tolják a „női létezőt” minden szenvedélyével, bűnével, bájával együtt. Életmozzanatok rajzolódnak ki a szemünk előtt, s a képzelet magas fokú szárnyalása láttán az a sejtésünk támad, hogy minden egyes sor élvezetes „természettudományként” bővíti ismereteinket a Lényről, melyet egyszerűen csak „gyengébbik nemnek”, „másodrendű állampolgárnak” szokás nevezni, holott szervezete bizonyos fokig erősebb, kitartóbb, mint a férfié; ho-

lott valójában ő áll a Létezés közép-pontjában, a harcos, társadalomalakító férfi érdeklődésének „elsőrendű állampolgára” gyanánt...

Ehhez hozzájárul az a közvetlenség, „frontalitás”, ahogyan az író nő halálról, vetelésről, betegségről, fájdalomról beszél, s ahogyan a múltat és a jelent számtalanszor azonossá teszi, valamint ahogy a fikciót a valóság fölé helyezi. S Jóry nem palástolja a szexualitást, az erőszakot, a vért sem, behatol a női lélek minden eldugott szegletébe; ettől az őszinteségtől válik ez a próza szinte tükörré a női olvasó számára.

„Jóry Judit művészettörténész, Budapesten született” – áll a borítón. De mikor? Hagyjuk meg a jótékony, diszkrét inkognitót legalább olyan mértékig, mint ahogyan ő is az általánosság méltóságfátylába burkolja regényében a Nőt...

VÁRSZEGI ANITA

(*Kalligram Kiadó, Pozsony, 2005,*
292 oldal, 1900 Ft)

LEONARD COHEN:

Szépséges Lúzerok

Leonard Norman Cohen a beatkor-szak emblematikus alakja. Zenei pályafutása háttérbe szorítja költői és írói érdemeit, pedig zeneiparbeli sikere után is jelentetett meg verseket.